

Izvēlīgas ēšanas paradumu saistība ar funkcionāliem aizcietējumiem pirmsskolas vecuma bērniem

Nelda Karpenska-Allaža, Rudīte Lagzdiņa

Rīgas Stradiņa universitāte, Rehabilitācijas fakultāte, Latvija

Ievads. Bērnu funkcionālo aizcietējumu prevalence Eiropā variē no 0,7 līdz 12%. Funkcionālie aizcietējumi ir sabiedrības veselības problēma, kas jārisina, koncentrējoties uz riska faktoriem, tostarp sliktiem ēšanas paradumiem. Funkcionālo aizcietējumu etioloģija ir multifaktorāla. Nepietiekams šķiedrvielu daudzums uzturā un nepietiekama šķidrums uzņemšana var būt viens no aizcietējumu cēloņiem. Izvēlīgai ēšanai ir raksturīgs nepietiekami daudzveidīgs pārtikas patēriņš, izteikta patika / nepatika pret atsevišķiem pārtikas produktiem. Izvēlīgie ēdāji uzturā lieto pārāk maz dārzeņu un augļu, rezultātā tiek uzņemts mazāks šķiedrvielu daudzums. Izvēlīgajiem ēdājiem biežāk ir cietas konsistences izkārnījumi, salīdzinot ar bērniem, kuri nav izvēlīgi ēdāji. Funkcionālie aizcietējumi vienādi bieži ir abu dzimumu bērniem, bērniem ar atšķirīgu sociālekonomisko stāvokli un kultūras ietekmi. Funkcionālie aizcietējumi negatīvi ietekmē bērnu dzīves kvalitāti.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Mērķis ir noskaidrot ar izvēlīgu ēšanu saistīto uztura paradumu sastopamību Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas pacientiem, kuriem ir funkcionāli vēdera aizcietējumi, un veselīgiem bērniem.

Tika veikts šķērsgrūzuma pētījums un izmantota kvantitatīva pētījuma metode – anketa ar 30 jautājumiem. Pētījumā tika iekļauti 89 dalībnieki: 48 – izpētes grupā un 41 – kontrolgrupā. Pētījuma dati tika savākti Bērnu klīniskajā universitātes slimnīcā un Rīgas pirmsskolas izglītības iestādē no 01.07.2017. līdz 30.11.2017.

Rezultāti. Atšķirības ēšanas paradumos starp izpētes un kontroles grupu nebija statistiski nozīmīgas, $p = 0,187$. Izvērtējot procentuāli, vecāki par ļoti izvēlīgiem ēšanas paradumos nosauca 44% izpētes grupas un 29% kontroles grupas dalībnieku. Atbildot uz sešiem apgalvojumiem par bērna ēšanas paradumiem, divos apgalvojumos lielāks ēdiena izvēlīgums raksturoja kontroles grupu, četros – izpētes grupu. Izvērtējot pēc rangu skalas sasummētos punktus, izpētes grupas vecākiem ir grūtāk ar maltīti izpatikt bērnam, $p = 0,036$. Izpētes grupā augļus atbilstoši normai ēda mazāk dalībnieku (48%), salīdzinot ar kontroles grupu (49%). Izvēlīgie ēdāji vidēji ēda vairāk augļu porciju dienā (1,91), salīdzinot ar neizvēlīgajiem ēdājiem (1,46), $p = 0,304$. Vecumā no 2 līdz 3 gadiem 36,1% pētījuma dalībnieku uzņēma atbilstošu augļu daudzumu, salīdzinot ar 4–6 gadus veciem dalībniekiem – 56,6%, $p = 0,058$.

Izpētes grupā pietiekamu dārzeņu daudzumu dienā uzņēma vairāk dalībnieku (46%), salīdzinot ar kontroles grupu (37%), $p = 0,378$. Neizvēlīgie ēdāji vidēji ēda vairāk dārzeņu porcijas dienā (2,42), salīdzinot ar izvēlīgajiem ēdājiem (1,94), $p = 0,777$. Atbilstoši normai 4–6 gadu vecumā dārzeņus uzņēma 34,0%, bet vecumā no 2 līdz 3 gadiem – 52,8%, $p = 0,077$. Tie bērni, kuriem patīk ēdienu daudzveidība, uzņēma vairāk dārzeņu porciju dienā, $p = 0,051$. Kontroles grupas dalībnieki ēda vairāk pākšaugu, $p < 0,001$, un dzēra pienu, $p = 0,045$, salīdzinot ar izpētes grupu.

Izpētes grupā 50% respondentu un kontroles grupā 46,3% respondentu lietoja šķidrumu atbilstoši ieteicamajam ūdens patēriņam dienā.

Secinājumi.

1. Izpētes grupā pēc vecāku sniegtā vērtējuma izvēlīgo ēdāju īpatsvars ir lielāks nekā kontroles grupā.
2. Vairāk nekā puse no visiem pētījuma dalībniekiem augļus uzturā lieto mazāk, nekā ir ieteicams, izpētes un kontroles grupā rādītāji ir līdzīgi.
3. Vairāk nekā puse pētījuma dalībnieku dārzeņus uzturā lieto mazāk nekā vajadzētu. Izpētes grupā pietiekamu dārzeņu daudzumu dienā uzņēma vairāk dalībnieku.
4. Kontroles grupas dalībnieki pākšaugus ēd biežāk nekā izpētes grupas dalībnieki.
5. Puse izpētes grupas dalībnieku un mazāk nekā puse kontroles grupas dalībnieku dzer šķidrumu atbilstoši ieteicamajam ūdens patēriņam dienā.